

RS § 276

Återrapport. Färdplan God och Nära vård

Ärendenummer: RS 2021/566

Paragraf föregående instans: AU § 140

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Region Gotland står i och inför betydande utmaningar till följd av en växande andel äldre invånare, ökad förekomst av kroniska sjukdomar samt levnadsvanor som bidrar till ökad ohälsa. Samtidigt skapar medicinska och tekniska framsteg nya möjligheter till behandling, vilket är positivt, men innebär sammantaget ett kraftigt ökat behov av vård och omsorg. Dessa behov ska mötas i ett läge där tillgången på resurser i form av kompetens, ekonomi och lokaler är begränsad.

För att säkerställa god hälsa för Gotlands invånare och fortsatt kunna erbjuda skola, vård och omsorg av hög kvalitet krävs en omställning till ett mer hållbart samhällssystem för hälsa med tydligt fokus på hälsofrämjande och förebyggande arbete. Omställningen berör alla medborgare, Region Gotland som arbetsgivare, skolan och andra aktörer i människors vardag, omsorgen samt hälso- och sjukvården. En del av omställningen berör specifikt vården och omsorgen, den delen benämns God och nära vård och pågår i hela Sverige.

Ett förvaltningsgemensamt omställningsarbete pågår inom Region Gotland, med en gemensam målbild som anger riktningen för arbetet. En färdplan konkretiserar omställningen genom att peka ut fem prioriterade förflyttningsområden utifrån nuläget för hälsan på Gotland. Färdplanen är det samlade dokumentet för förvaltningarnas arbete. Förvaltningar som ingår är: hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen.

Den första färdplanen antogs under våren 2021. En sammanfattande rapport över arbetet som genomförts med tyngdpunkt på perioden 2023 – 2025 (färdplan version 3) har tagits fram. Rapporten syftar till att ge en samlad bild av genomförda insatser och utvecklingen av omställningsarbetet under perioden. I första fasen av arbetet med omställningen tillsattes en tillfällig programstruktur. I slutet av 2023 avslutades programstrukturen och ansvar för genomförandet av aktiviteterna fördelades. Sedan 2024 har arbetet utifrån färdplanen fortsatt i respektive förvaltning samt i samverkan.

Färdplanen har nu reviderats (version fyra) och beslutats av respektive förvaltningschef. Barn-och utbildningsnämnden, gymnasie- och

vuxenutbildningsnämnden, socialnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden har beslutat att stå bakom arbetet i respektive förvaltning.

Frågor som behöver hanteras i samverkan hanteras med stöd i samverkanstruktur skola, vård och omsorg. Inriktningen är att färdplanen som dokument ska avslutas 2027. Vissa områden kommer att ta mycket lång tid innan arbetet i realiteten kan betraktas som klart, det viktiga för dessa områden är att det finns etablerade processer som säkerställer att arbetet fortskrider när färdplanen avslutas. Ett politiskt ägandeskap är avgörande för att omställningen ska lyckas. Varje förvaltning ansvarar för den del av omställningen som behöver ske i den egna förvaltningen. Respektive nämnd/styrelse har en central roll i att efterfråga hur förvaltningens arbete fortgår.

För mer information om till exempel skälen för varför omställningen behöver göras, koppling till andra planer samt information om aktiviteter och målsättningen med dessa hänvisas till färdplan version 3. För enskilda aktiviteter finns i flera fall även separat återrapportering till berörd nämnd.

Bedömning

Mycket arbete har gjorts under perioden, både kring de specifika aktiviteter som finns i färdplanen men också kopplat till de förflyttningsområden som färdplanen pekar ut. En tydlig förflyttning ses i närmare samverkan mellan skola, vård och omsorg.

Arbetet med omställning till Hälsa genom hela livet är angeläget och behöver fortsätta ske i samverkan. Ett politiskt långsiktigt ägandeskap i respektive politiskt forum är avgörande för att omställningen ska lyckas. Att berörda politiska forum aktivt ställer sig bakom stärker förutsättningarna.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att beslutet är förenligt med gällande lagstiftning samt överensstämmande med genomförda och kommande lagstiftningsförändringar på området.

2. Ekonomiskt perspektiv

Omställningen handlar primärt om att ställa om för att klara att erbjuda ett välfärdssystem utifrån de behov som finns i befolkningen. Bedömningen är att omställningen har stor ekonomisk påverkan. Det finns behov av kortsiktig finansiering av ”puckelkostnader”, finansiering av införandeperioder innan effekter ses och för att möjliggöra att testa nya arbetssätt etc. Det finns också behov av stadigvarande stärkt finansiering och prioritering av hälsofrämjande insatser. Denna omDispositioner behöver ske såväl inom förvaltningarna, både avseende ekonomi och i praktisk verksamhetsplanering, som på

regionövergripande nivå för att förändring ska ske. Respektive förvaltning/nämnd ansvarar för att lyfta behov i ordinarie budgetprocess.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att omställningen har konsekvenser för barn och unga både på individuell nivå och som grupp. Ett starkt hälsosystem fokuserar särskilt på hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga. Flera aktiviteter i färdplanen riktas särskilt till barn och unga för att stärka deras förutsättningar för god hälsa genom hela livet. Under framtagning av målbild har unga varit delaktiga i processen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att omställningsarbetet har en positiv påverkan avseende jämställdhet. Ett av skälen för omställningen är att hälsan skiljer sig åt mellan grupper. Hälsa analyseras ur flera aspekter dels kön, men också utifrån könsidentitet, utbildningslängd, hushållsinkomst, ålder, etnicitet och funktionsnedsättning.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att omställningen påverkar hela Gotland. Omställningen har fokus på närhet och att upplevelsen av nära ska utgå från individen. Nära kan vara geografiskt men också relationellt. Bedömningen är att omställningen främst har ett behovsperspektiv, och att geografiskt perspektiv därmed beaktas.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuellt inom ramen för nuvarande färdplan. Fysisk miljö exempelvis i form av långsiktig samhällsplanering har tydliga kopplingar men ingår inte i färdplanen.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Emma Norrby, verksamhetsutvecklare, hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Saga Carlgren (V) yrkar att regiondirektören får i uppdrag att verka för att arbetet med hälsosamtal påskyndas.

Saga Carlgren (V) yrkar att regiondirektören får i uppdrag att verka för att arbetet med Genomlysning av vårdprocessen för barn och vuxna med autismspektrumtillstånd sätts i gång med stöd av befintliga nationella riktlinjer.

Ordförande yrkar avslag till Saga Carlgrens (V) tilläggsyrkanden. I detta instämmer Rolf Öström (M).

Eva Ahlin (C) och Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Saga Carlgrens (V) yrkande gällande uppdrag om hälsosamtal.

Eva Ahlin (C) yrkar avslag till Saga Carlgrens (V) yrkande gällande uppdrag om Genomlysning av vårdprocessen för barn och vuxna med autismspektrumtillstånd.

Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Saga Carlgrens (V) yrkande gällande uppdrag om Genomlysning av vårdprocessen för barn och vuxna med autismspektrumtillstånd.

Ordförande ställer proposition på Saga Carlgrens (V) tilläggsyrkanden och finner att de avslås.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Protokollsanteckning anmäls av Saga Carlgren (V):

Alltmer evidens tyder på levnadsvanornas påverkan på hälsan och att flera folksjukdomar kan undvikas med hjälp av ändrade levnadsvanor. För att åstadkomma det krävs bland annat motiverande samtal. Därför anser Vänsterpartiet att det är av stor vikt att detta arbete påbörjas.

Gällande genomlysning av stödet till barn och vuxna med autismspektrumtillstånd är det av stor vikt att arbetet sätts i gång snarast med stöd av befintliga riktlinjer. Att behovet i målgruppen är stort och stödet idag otillräckligt har bland annat personalen på habiliteringen vittnat om under lång tid. Att vänta med genomlysningen och därmed också förbättringar av stödet får direkt inverkan på målgruppen. Därför anser Vänsterpartiet att genomlysningen ska påbörjas snarast.

Beslutsunderlag

Färdplan 4.0 daterad 2026-02-25

Rapport. Återrapport av arbetet utifrån färdplan för omställning till ett hälsosystem för hälsa genom hela livet- god och nära vård 2026-03-19

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-05-12